

บทความพิเศษ

ก้าวข้ามความรุนแรงสู่การใช้วินัยเชิงบวกในการแนะแนวทางเด็กและเยาวชน

Overcoming violence: Guiding our children and youth with positive discipline

จิรัฐกร ญัฐรังสี¹ ทศฯ ชัยวรรณวรรต¹ และ กมลเนตร วรรณแสวก²

¹สาขาสุขาภพจิตและการพยาบาลจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี ²ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

บทนำ

ความรุนแรงเป็นปัญหาสาธารณสุขและเป็นปัญหาดังคมที่ส่งผลกระทบต่อผู้ถูกกระทำ¹⁻² โดยเฉพาะความรุนแรงที่เด็กและเยาวชนได้รับการถูกละเมิด การลงโทษด้วยความรุนแรง นอกจากจะส่งผลกระทบต่อร่างกายของเด็กและเยาวชนแล้วยังเป็นการกระทำที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมแสดงออกของเด็กและเยาวชน ทำให้สัมพันธ์ภาพในครอบครัวและความมุ่งมั่นในชีวิตของเด็กลดลง โดยภาพรวมผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของเด็กและเยาวชน³ สำหรับผลด้านบวกของการลงโทษด้วยความรุนแรงนั้นมีเพียงประการเดียวคือช่วยยับยั้งทำให้เด็กหยุดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ได้ชั่วขณะเท่านั้น⁴

ซึ่งแตกต่างจากรายงานการวิจัยที่พบว่าการสร้างวินัยเชิงบวกมีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเองและการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁵ ในทางตรงกันข้ามกลับพบว่าการใช้ความรุนแรงเป็นการขัดขวางการเรียนรู้ของเด็ก ทำให้เด็กขาดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและส่งผลทำให้เด็กมีพฤติกรรมรุนแรงได้

ข้อมูลที่น่าสนใจในบทความวิชาการนี้ได้มาจากการทบทวนเอกสารงานวิจัย การวิเคราะห์จากองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัย และข้อมูลเชิงประจักษ์จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กและเยาวชน โดยการนำเสนอในมิติมุมมองทางสุขภาพจิตครั้งนี้เพื่อชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยการใช้วินัยเชิงบวกทดแทนการลงโทษด้วยความรุนแรง จะนำไปสู่การค้นหาแนวทางหรือมาตรการที่เป็นไปได้ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในทางสร้างสรรค์อย่างเป็นรูปธรรม

ความหมายความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนและสถิติที่เกี่ยวข้อง

คำว่าเด็กและเยาวชนในประเทศไทย มีหลายหน่วยงานที่ให้ความสำคัญแตกต่างกัน และยังไม่มียุทธศาสตร์ของช่วงอายุแบ่งระหว่างความเป็นเด็กและเยาวชนที่ชัดเจน ดังรายงานวิเคราะห์เด็กและเยาวชนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พ.ศ. 2558 ที่กล่าวว่า เด็กหมายถึงผู้มีอายุน้อยกว่า 18 ปี และเยาวชนหมายถึงผู้มีอายุตั้งแต่ 18-24 ปี⁷

สำหรับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและพระราชบัญญัติส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 4 ให้ความหมายของเด็กว่าหมายถึง ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ และเยาวชนหมายถึงผู้มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ถึง 25 ปีบริบูรณ์⁸

นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 (แก้ไขปรับปรุงตามฉบับที่ 2 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2558 ฉบับที่ 4 และฉบับที่ 5 พ.ศ. 2559) ได้ให้คำจำกัดความของเด็กว่าหมายถึงบุคคลที่มีอายุยังไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์และเยาวชนหมายถึง บุคคลอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์⁹ และจากที่กล่าวถึงในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กมาตรา 4 พ.ศ. 2546 ได้ให้ความหมายของเด็กว่าหมายถึงบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า สิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะโดยการสมรส¹⁰ แต่ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีคำจำกัดความของช่วงอายุที่กำหนดแยกความเป็นเด็กและเยาวชนที่หลากหลาย แต่โดยรวมแล้วช่วงวัยเด็กและเยาวชนก็ยังเป็นช่วงต้นของชีวิตที่พัฒนาการยังไม่สมบูรณ์ ต้องผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคม ก่อนที่จะเข้าสู่

ได้รับต้นฉบับเมื่อ 9 พฤษภาคม 2563 แก้ไขบทความ 24 กรกฎาคม 2563 ได้ตีพิมพ์เมื่อ 18 สิงหาคม 2563

ผู้ติดต่อหลัก: ผศ.ทศฯ ชัยวรรณวรรต สาขาสุขาภพจิตและการพยาบาลจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี ตำบลแจระแม อำเภอเมืองอุบลราชธานี อุบลราชธานี 34000 Email: kuntidahappy@gmail.com

ผู้ใหญ่ ซึ่งต้องอาศัยหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐ ชุมชน ครอบครัวและฝ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้ความช่วยเหลือดูแลและควบคุม เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่วัยผู้ใหญ่เกิดได้อย่างประสบความสำเร็จ¹¹ ดังนั้นการกระทำความรุนแรงต่อบุคคลในช่วงวัยนี้ จะส่งผลเสียต่อการพัฒนาการในด้านต่างๆ ของเด็กและเยาวชนได้

ความรุนแรงต่อเด็ก หมายถึงความรุนแรงทุกรูปแบบที่สามารถสร้างผลกระทบต่อบุคคลทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งสามารถแบ่งความรุนแรงได้เป็น 4 รูปแบบดังต่อไปนี้¹²⁻¹³

1. ความรุนแรงทางร่างกาย หมายถึง การทำให้เกิดอันตรายหรือทำให้เสี่ยงที่จะเกิดอันตรายต่อร่างกายของเด็ก โดยการกระทำดังกล่าว อาจเกิดจากการใช้ความรุนแรงหรือการพยายามทำให้เกิดความเจ็บปวด บาดเจ็บหรือเป็นอันตราย โดยบุคคลที่กระทำอยู่ในสถานะที่มีกำลังเหนือกว่าหรือมีอำนาจในการต่อรอง ซึ่งครอบคลุมถึงการลงโทษด้วยความรุนแรงด้วย

2. ความรุนแรงทางอารมณ์และจิตใจ หมายถึง การตอบสนองต่ออารมณ์ของเด็กอย่างไม่เหมาะสม ซึ่งมีผลทำให้เกิดผลเสียร้ายแรงและต่อเนื่องต่อการพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก หรือรวมถึงการกระทำบางอย่างที่ก่อให้เกิดอันตรายหรือมีโอกาสสูงที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพหรือพัฒนาการของเด็กทางร่างกาย จิตใจ วิญญาณ ศีลธรรมและสังคม โดยผู้ปกครองหรือบุคคลที่อยู่ในฐานะผู้ดูแลรับผิดชอบ ผู้ที่ได้รับการไว้วางใจหรือมีอำนาจเหนือเด็ก

3. ความรุนแรงทางเพศ หมายถึงการเกี่ยวข้องกับเด็กในกิจกรรมทางเพศซึ่งเด็กไม่สามารถเข้าใจได้เต็มที่หรือไม่สามารถให้ความยินยอม หรือเด็กอยู่ในฐานะที่ยังไม่พร้อมทางด้านพัฒนาการที่จะให้คำยินยอมได้ หรือเป็นกิจกรรมที่ขัดต่อกฎหมายหรือความเชื่อในสังคม โดยผู้กระทำมีอำนาจเหนือเด็กและกระทำเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้กระทำ

4. การละเลยทอดทิ้ง หมายถึง การบกพร่องในการจัดหาสิ่งที่เป็นจำเป็นสำหรับพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน ตั้งแต่ด้านสุขภาพ การศึกษา พัฒนาการทางอารมณ์ โภชนาการ ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในบริบทที่ผู้ดูแลมีความสามารถที่จะจัดหาได้ตามสมควร ทำให้มีโอกาสเกิดอันตรายต่อสุขภาพของเด็กหรือพัฒนาการทางร่างกาย จิตวิญญาณ ศีลธรรมหรือทางสังคม รวมถึงมีความบกพร่องในการดูแลและปกป้องเด็กจากภัยอันตรายต่างๆ อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้เมื่ออาศัยความหมายของสหประชาชาติที่ปรากฏในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อกำหนดที่ 19 และขยายความในข้อคิดเห็นทั่วไป ฉบับที่ 13 พบว่าการกระทำรุนแรงยังหมายถึง “การกระทำทั้งหมดที่รุนแรงต่อร่างกาย และจิตใจ ทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายหรือเกิดบาดเจ็บ รวมถึงการละเมิด การละเลย การไม่ใส่ใจต่อเด็ก การปฏิบัติต่อเด็กโดยมิชอบ การเอาเปรียบ การล่อลวงบังคับแสวงหาผลประโยชน์และการล่วงละเมิดทางเพศ อีกทั้งยังหมายถึง การบังคับหรือการใช้อำนาจกับเด็กและเยาวชนหรือการข่มขู่คุกคาม โดยบุคคลหรือกลุ่มของบุคคลที่ส่งผลหรือก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ ความอยู่รอด พัฒนาการหรือศักดิ์ศรีของเด็กและเยาวชน โดยการกระทำความรุนแรงต่อเด็ก อาจมิได้เป็นเพียงรูปแบบเดียว แต่สามารถเป็นหลายรูปแบบพร้อมกันได้”

ทั้งนี้ตัวอย่างของความรุนแรงที่กระทำต่อเด็กและเยาวชน ได้แก่ การกระทำที่ส่งผลให้เด็กได้รับอันตรายหรือบาดเจ็บ การบังคับ การใช้อำนาจ การข่มขู่ที่อาจเป็นอันตรายหรือมีผลต่อสุขภาพ และศักดิ์ศรีของเด็ก เช่น ตีด้วยมือ ไม้เรียว เข็มขัด แส้ รongเท้า การเตะ การจับเขย่า การหยิก การดึงผม การบังคับให้อยู่ในที่ที่ไม่สบาย การให้ออกกำลังมากเกินไปจนเกินไป ไม่ว่าจะเป็น การให้วิดพื้น วิ่งรอบสนาม การใช้สิ่งของร่อนหนาบตามตัว รวมถึงการขู่ ดุ ตำ เยาะเย้ย ถากถาง ประจาน ให้อยู่โดดเดี่ยว หรือแกล้งเพิกเฉยไม่สนใจเด็ก^{3,8,14}

จากสถิติเกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนในประเทศไทย ที่ได้จากการรายงานของผู้ถูกกระทำรุนแรง ที่มารับบริการที่ศูนย์พึ่งได้ตามโรงพยาบาล ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขจำนวน 523 แห่งในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2557 ถึง กันยายน พ.ศ. 2558 (ข้อมูล ณ วันที่ 20 พ.ย. 2558) พบว่ามีเด็กถูกกระทำรุนแรงสูงถึง 10,712 คน หรือคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 29 คนต่อวัน¹⁵

เด็กที่ถูกกระทำรุนแรงมีความเสี่ยงต่อการประสบปัญหาสุขภาพจิต จะเห็นได้จากอาการวิตกกังวล เสียใจ สูญเสียความภูมิใจในคุณค่าของตนเอง ลี้หน่วง มีอาการซึมเศร้า และเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย นอกจากนี้ยังพบว่ามีปัญหาด้านการปรับตัว ด้านการเรียนและการเข้าสังคม และมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ตลอดจนเสี่ยงต่อการเป็นผู้กระทำความรุนแรงในอนาคต¹⁶

การรับรู้ต่อสถานการณ์ความรุนแรง

สถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งที่บ้าน โรงเรียน ชุมชน ที่ทำงาน สถานสงเคราะห์เลี้ยงดูเด็ก รวมถึงทัณฑสถานสำหรับเด็กและเยาวชน¹⁷

ข้อมูลส่วนใหญ่จากงานวิจัยขององค์การ Unicef ที่เกี่ยวกับการควบคุมวินัยของเด็กที่บ้าน พบว่าเด็กมากกว่าร้อยละ 75 จากประเทศที่มีรายได้ต่ำหรือปานกลางกว่า 30 ประเทศ เคยถูกควบคุมทางวินัยโดยใช้ความรุนแรงที่บ้าน โดยร้อยละ 17 ได้รับการลงโทษทางกายที่รุนแรง¹⁷

นอกจากนี้เด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย ก็เคยได้รับการลงโทษด้วยความรุนแรง ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกเด็กและเยาวชน รวมถึงสถานแรกรับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในจังหวัดแห่งหนึ่ง จำนวน 61 คนในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2559 เกี่ยวกับทัศนคติต่อความรุนแรง พบว่าเด็กและเยาวชนรายงานไม่เคยถูกลงโทษและเคยเห็นเพื่อนๆ ถูกลงโทษด้วยหลากหลายวิธี วิธีการลงโทษที่เด็กสะท้อนว่าเป็นการลงโทษแบบเบ็ดเสร็จ การให้ลูกนั่งวิดพื้น ส่วนการลงโทษแบบรุนแรงจะใช้ในกรณีเกิดเหตุทะเลาะวิวาทและทำร้ายกันถึงขั้นบาดเจ็บหรือเสียชีวิตโดยใช้วิธีที่เรียกว่า “ให้แถมเหงือกปลาหมอ” (ซึ่งใช้เรียกการลงโทษโดยให้เด็กคว่ำหน้ากับพื้นปูนแล้วใช้ข้อศอกดันตัวคืบไปข้างหน้า) นอกจากนี้เด็กยังรายงานว่า “ถ้าทำแบบขอไปทีก็จะถูกเตะ” ในทัศนะของเด็กคิดว่าการถูกลงโทษด้วยวิธีนี้เป็นการลงโทษที่รุนแรงที่สุด¹⁸

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษด้วยความรุนแรง

การลงโทษด้วยความรุนแรงในทัศนคติและมุมมองของผู้ใหญ่ส่วนหนึ่งไม่ว่าจะเป็นครู พ่อแม่ บุคลากรผู้ดูแลเด็กและเยาวชนพบว่าทัศนคติต่อการลงโทษว่า “เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องใช้” แต่ใช้ในขอบเขตที่เหมาะสมกับสถานการณ์¹⁸ และถึงแม้ว่ามีครูบางคนจะพยายามหลีกเลี่ยงการตีเด็ก แต่ก็ยังใช้วิธีการลงโทษที่เป็นความรุนแรงในรูปแบบอื่นๆ เช่น การทำร้ายจิตใจด้วยคำพูด การเพิกเฉย การประจานให้อับอายต่อหน้าเพื่อน หรือวิธีที่รุนแรงอื่นๆ ดังที่ปรากฏเป็นข่าว โดยเหตุผลที่บุคลากรนำการลงโทษแบบรุนแรงมาใช้มี 3 ประการคือ 1) เพราะรักและหวังดีต่อเด็ก 2) เพราะต้องคุมสถานการณ์ให้อยู่ และ 3) ต้องทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ รู้จักเกรงกลัวและเกรงใจ¹⁴

จากเหตุผลที่กล่าวมาบ่งชี้ว่าการลงโทษด้วยความรุนแรงอยู่บนพื้นฐานทัศนคติของบุคลากรที่เห็นว่าการลงโทษด้วยความรุนแรงเป็นการฝึกวินัย มีการศึกษาจากสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ กระทรวง

การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2555) พบเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษด้วยความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ¹⁴ ได้แก่

1. ต้องการฝึกให้เด็กมีระเบียบวินัยและสอนให้เป็นเด็กดี
2. รับผิดชอบดูแลเด็กหลายคนและเด็กบางคนไม่เชื่อฟัง
3. ไม่ต้องการให้เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่เด็กคนอื่น
4. เคยใช้วิธีอื่นแล้วไม่ได้ผล
5. ไม่ได้ตั้งใจทำรุนแรงแต่เป็นการหยอกล้อ
6. เด็กยังไม่โหมเจนเกิดบันดาลโทสะ
7. เกิดจากการเมาสุราหรือยาเสพติด
8. ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้
9. ต้องการทำประชดคนอื่น
10. ไม่มีทางเลือกอื่นในการลงโทษ

จะเห็นได้ว่าความรุนแรงที่เกิดจากการลงโทษนั้นสิ่งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นจะมีผลเสียตามมาหลายประการทั้งผลที่เกิดต่อร่างกาย จิตใจ พฤติกรรมและความคาดหวังของเด็ก ดังจะกล่าวต่อไป

ผลกระทบของการลงโทษด้วยความรุนแรง

การลงโทษด้วยความรุนแรง ส่งผลกระทบต่อด้านร่างกาย จิตใจ พฤติกรรมและความคาดหวังเด็กและเยาวชนดังนี้^{3,6}

1. ผลกระทบต่อร่างกาย เช่นการบาดเจ็บของกล้ามเนื้อ ทำให้เกิดความเจ็บปวด เกิดรอยฟกช้ำและบาดแผลตามร่างกาย
2. ผลกระทบต่อจิตใจ เช่น ภาวะซึมเศร้า วิดกกังวล นอนไม่หลับ มีความคิดฆ่าตัวตาย รู้สึกด้อยค่าและเสียศักดิ์ศรี มีอารมณ์โกรธและพร้อมที่จะทำร้ายร่างกายคนอื่นได้ รู้สึกไม่พอใจและขาดความไว้วางใจ
3. ผลกระทบต่อพฤติกรรมที่สืบเนื่องจากการได้รับการลงโทษความรุนแรง ได้แก่ พฤติกรรมก้าวร้าว สัมพันธภาพกับเพื่อนไม่ดี ไม่สนใจการมีระเบียบวินัย มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม
4. ผลต่อความคาดหวัง เด็กจะมีความคาดหวังต่อตนเองในทางลบ ซึ่งขัดขวางการใช้เหตุผลและพัฒนาการทางความคิด อารมณ์ และการรับรู้ทางประสาทสัมผัสของเด็ก ทำให้เด็กไม่ชอบและไม่อยากอยู่ในระบบการเรียนรู้ในบริบทนั้นๆ

จะเห็นได้ว่าการลงโทษด้วยความรุนแรงเป็นการขัดขวางการเรียนรู้ของเด็ก ทำให้เด็กขาดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมรุนแรงได้ เนื่องจากการลงโทษด้วยความ

รุนแรงไม่ได้ทำให้เด็กเปลี่ยนพฤติกรรมและไม่ได้เปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุยโต้ตอบหรือตรึงตรองอย่างรอบด้าน ทำให้เด็กไม่เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและผลที่ตามมา นอกจากนี้การลงโทษด้วยความรุนแรงไม่ได้สอนให้เด็กร่วมมือกับผู้ใหญ่ เป็นเพียงการบังคับให้ฝืนใจยอมทำตามกฎระเบียบ และพยายามหลีกเลี่ยงหรือละเมิดกฎเมื่อทำได้เท่านั้น เด็กจะมีความเชื่อว่าการลงโทษด้วยความรุนแรงเป็นเรื่องปกติธรรมดาและยอมรับได้ ดังนั้นเด็กที่เคยถูกทำร้าย ถูกทารุณกรรมหรือยอมรับการลงโทษด้วยความรุนแรง เมื่อโตขึ้นจะมีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาเลียนแบบตามอย่างที่เราเห็นจากผู้ใหญ่ นอกจากนี้พบว่าเด็กที่ถูกลงโทษด้วยความรุนแรงมักเป็นคนที่ไม่เข้าสังคมยากและมีปัญหาความสัมพันธ์กับผู้อื่นในอนาคต

จากงานวิจัยพบว่าการลงโทษด้วยความรุนแรงมีผลดีมีเพียงประการเดียวคือการยับยั้งให้เด็กหยุดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ได้ชั่วขณะเท่านั้น แต่ผลด้านลบมีมากกว่าหลายประการ¹⁴ ฉะนั้นหากเราสามารถนำวิธีการฝึกวินัยเชิงบวกมาทดแทนการลงโทษด้วยความรุนแรงน่าจะเป็นทางออกที่ดีในการดูแลเด็กและเยาวชนอย่างสร้างสรรค์เพราะการสร้างวินัยเชิงบวกมีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเองและการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ¹⁵

สมบัติ ตาบุญญา ได้เสนอเหตุผลสนับสนุนการไม่ใช้ความรุนแรงในการฝึกวินัยในชั้นเรียนเพื่อสร้างพฤติกรรมพึงประสงค์ในระยะยาวของเด็กไว้ดังนี้^{4,14,19}

1. ในระยะสั้น การลงโทษเด็กด้วยความรุนแรงให้ผลที่ไม่แน่นอน เด็กอาจรู้สึกเศร้าเสียใจ เสียความภูมิใจในคุณค่าของตนเอง โกรธแค้น มีพฤติกรรมก้าวร้าว อยากแก้แค้น ฝันร้าย บัสสาวะรดที่นอน ไม่เคารพกฎระเบียบ มีอาการเครียดซึมเศร้าวิตกกังวล

2. ในระยะยาว เด็กที่เคยถูกลงโทษด้วยความรุนแรงจะแสดงพฤติกรรมต่อต้านสังคม และมีแนวโน้มที่จะหันไปใช้ความรุนแรงได้อย่างรวดเร็ว เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่อาจนำไปสู่การใช้ยาเสพติด มีพฤติกรรมทารุณทางเพศ ทารุณกรรมเด็ก ทำร้ายคู่ครอง ชอบทำผิดกฎหมาย และสุดท้ายก็จะสืบทอดพฤติกรรมการลงโทษเด็กด้วยความรุนแรงในรุ่นถัดไป ฉะนั้น ทุกครั้งที่เราใช้ความรุนแรงต่อเด็กก็เท่ากับเราสอนให้เขาใช้ความรุนแรงนั่นเอง

3. ผู้ที่อยู่ในฐานะผู้ดูแลเด็กมีหน้าที่ที่จะต้องพัฒนาให้เด็กเติบโตก้าวหน้า แต่การลงโทษเด็กด้วยความรุนแรงเป็นการขัดขวาง

พัฒนาการของเด็ก ทำให้เกิดปัญหาการปรับตัวทั้งในด้านการเรียน ด้านสังคม มนุษย์สัมพันธ์ และทางจิตใจ ดังมีงานวิจัยที่พบว่าเด็กจำนวนหนึ่งต้องออกจากโรงเรียนเพราะกลัวถูกตีหรือประจานให้อับอาย และเมื่อหยุดเรียนไปแล้ว ก็หนีไปเสฟหรือจำหน่ายยาเสพติดหรือมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมในรูปแบบต่างๆ

4. แม้ว่าผู้ดูแลเด็กจะสามารถหยุดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของเด็กได้ในทันทีด้วยการลงโทษ แต่การตีเด็กเพียงอย่างเดียวก็ยังไม่ได้ช่วยฝึกฝนพฤติกรรมที่เหมาะสมให้เด็กได้ ทั้งนี้ก็เพราะเด็กไม่ได้รับข้อมูลความรู้หรือฝึกฝนว่าจะทำอะไรต่อไป นอกเสียจากจะหยุดทำสิ่งที่กำลังทำอยู่ตอนนี้

5. การลงโทษเด็กด้วยความรุนแรงบางครั้งอาจส่งผลเสียที่คิดไม่ถึงได้เหมือนกัน เช่น อาจเป็นการเสริมแรงให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่อไปเรื่อยๆ เพราะทุกครั้งที่เราทำเช่นนั้นจะได้รับกำลังใจจากผู้ดูแลเด็กและเพื่อนๆ เป็นพิเศษ ซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กบางคนต้องการอยู่แล้ว

6. การลงโทษเด็กด้วยความรุนแรงมักทำให้เกิดความเคียดแค้นและความอาฆาต ทำให้เป็นไปได้อย่างที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ตึงเครียดระหว่างผู้ดูแลเด็กกับเด็ก หรือระหว่างเด็กด้วยกันเองได้ จึงทำให้ผู้ดูแลเด็กต้องทำงานหนักยิ่งขึ้น ได้รับผลที่หนักขึ้นในน้อยลง และรู้สึกหงุดหงิดคับอกคับใจมากขึ้นเรื่อยๆ จนไม่อยากไปสอน และนักเรียนก็อาจสัมผัสถึงความรู้สึกเช่นนี้ของผู้ดูแลเด็กได้ จนไม่อยากมาเรียนเช่นเดียวกัน

7. เด็กที่ถูกลงโทษด้วยความรุนแรงบางครั้งอาจได้รับบาดเจ็บจนต้องไปหาหมอ อาจพิการถาวร หรือเสียชีวิตได้

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการลงโทษด้วยความรุนแรงไม่ได้เพียงส่งผลกระทบต่อเด็กดังกล่าวยังข้างต้นเท่านั้น แต่ยังพบว่ามีผลกระทบต่องานของผู้ดูแลเด็กด้วย โดยเฉพาะด้านความรู้สึก จะเห็นได้จากการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่พบว่าผู้ดูแลเด็กมีความรู้สึกไม่สบายใจเสียใจ รู้สึกสงสารเด็ก รู้สึกผิด และ รู้สึกว่าตนเองเป็นคนใจร้าย ไม่ควรทำอย่างนั้นกับเด็ก แต่ไม่ทราบว่าจะพูดหรือกระทำการแบบไหนจึงจะเป็นการดูแลเพื่อฝึกวินัยและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีให้เกิดขึ้นกับเด็กได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์บุคลากรที่ดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่ที่พบเห็นการลงโทษที่เกินกว่าเหตุจะรู้สึกสงสารและเห็นใจเด็ก แต่ก็ไม่อยากขัดหรือไม่กล้าขัด¹⁸

แนวทางและตัวอย่างการฝึกวินัยเชิงบวกทดแทนการลงโทษด้วยความรุนแรง

การสร้างวินัยเชิงบวกมีคำนิยามที่หลากหลาย ดังเช่นที่ ปิยวลี รัตนเศรษฐกร และปนัดดา รัตนเศรษฐกร ได้กล่าวว่า การสร้างวินัยเชิงบวกเป็นการอบรมสั่งสอนและปลูกฝังวินัย เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมและเคารพกฎระเบียบในสังคม โดยเน้นพฤติกรรมที่เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้ ตามพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งเป้าหมายสูงสุดของการสร้างวินัยเชิงบวก คือการพัฒนาให้เด็กเป็นคนที่มีความรับผิดชอบในตนเอง และมีความเชื่อมั่นในตัวเอง ในขณะที่การสร้างวินัยเชิงลบมุ่งไปที่การควบคุมความประพฤติของเด็ก^{14,20} ดังมีตัวอย่างการฝึกวินัยเชิงบวกของสถานแรกรับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน รวมถึงศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหลายแห่งในประเทศไทย ด้วยวิธีการ ดังนี้¹⁴

1. ให้เด็กและเยาวชนกำหนดกฎกติกาและบทลงโทษในการอยู่ร่วมกันด้วยตัวเอง ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเคารพกฎกติกามากขึ้น เด็กหลายคนได้เลื่อนขั้นจากระดับที่แย่ที่สุดจะต้องปรับปรุงตัวเอง จนเป็นระดับดีกับดีมาก
2. ให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาบทลงโทษร่วมด้วยซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนมีการปรับพฤติกรรมตนเองในทางที่พึงประสงค์ด้วย
3. ใ้บุคลากรผู้ดูแลประพฤติตนเป็นแบบอย่างให้เด็กและเยาวชนเห็น โดยปรับวิธีการลงโทษด้วยความรุนแรงเป็นการลงโทษแบบสร้างสรรค์
4. มีช่องทางในการรับข้อร้องเรียนจากเด็กและเยาวชน
5. มีกิจกรรมเน้นให้เกิดการปรับทัศนคติให้เด็กและเยาวชนมีมุมมองชีวิตในมิติเชิงบวก
6. จัดกิจกรรม/โครงการที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้คิด วิเคราะห์และฝึกทักษะชีวิตที่อยู่บนวิถีชีวิตจริงของเด็กและเยาวชน

นอกจากนี้ จาก The ASEAN guidelines for a non-violent approach to nurture, care and development of children in all setting ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างวินัยเชิงบวกนั้นเป็นวิธีการคิดที่แตกต่างออกไป โดยมุ่งเน้นการสอนเด็กโดยใช้เหตุผลในการแนะแนวทางแก่เด็ก ไม่ใช้การลงโทษเด็กหรือให้รางวัลเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก การปฏิบัติด้วยแนวทางนี้จะคำนึงถึงการให้ความเคารพต่อตัวเด็กและความรู้สึกของเด็ก อีกทั้งยังต้องเข้าใจพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน รวมถึงพัฒนาการทางอารมณ์

และจิตสังคมด้วย แนวทางนี้จะสนับสนุนให้เด็กใช้ความสามารถในการแก้ปัญหาเพื่อให้เด็กสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังส่งเสริมสัมพันธอันดี ความเชื่อมั่นไว้วางใจกัน รวมถึงความผูกพันระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ ทั้งนี้การสื่อสารเชิงบวกจึงมีความสำคัญในการใช้แนวทางการสร้างวินัยเชิงบวก¹⁷

คณะกรรมการสิทธิเด็ก ซึ่งเป็นองค์กรระดับนานาชาติที่ได้รับการแต่งตั้งโดยที่ประชุมใหญ่ของสหประชาชาติ เพื่อการคุ้มครองสิทธิเด็ก (United Nations Convention on the Rights of the Child - UNCRC) เสนอให้จัดการลงโทษเด็กด้วยความรุนแรงทุกรูปแบบ รวมถึงในครอบครัวโดยให้มีการณรงค์เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงผลเสียของการลงโทษด้วยความรุนแรง พร้อมทั้งสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาวิธีการเลี้ยงดูเด็กในด้านบวกและไร้ความรุนแรง ทั้งในบ้านและโรงเรียนทั่วทุกแห่งมากกว่า 120 ประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย¹⁴

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอที่เป็นความเห็นของผู้ดูแลเด็กต่อสิ่งที่สังคม หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องในการดูแลเด็ก ควรดำเนินการกับผู้ที่ทำให้เกิดความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชน หรือมีมาตรการทางบวกเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชน ดังต่อไปนี้^{8,18}

1. เสนอให้มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการดูแลเด็กและเยาวชน
2. สร้างความตระหนัก ให้ความรู้และ ฝึกทักษะให้แก่ ครูและ ผู้ดูแลเด็กและเยาวชน เรื่องการปฏิบัติที่ดีและถูกต้องต่อเด็กและเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน
3. ควรหาแนวทางปรับเปลี่ยนทัศนคติเรื่องวินัยเชิงบวกให้บุคลากรทุกคนที่ดูแลเด็กและเยาวชน โดยจัดให้มีการฝึกอบรมการฝึกวินัยเชิงบวกทั้งระบบ มิใช่เพียงให้เฉพาะใครคนใดคนหนึ่งเข้ารับการอบรม รวมถึงการจัดให้มีการประชุมพิเศษบุคลากรใหม่ให้รับทราบและเข้าใจแนวทางการดูแลเด็กด้วยการสร้างวินัยเชิงบวก
4. ควรมีระบบติดตามเฝ้าระวังพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรง(ทั้งบุคลากรและเด็ก)อย่างใกล้ชิด
5. ควรให้ผู้ที่ใช้การลงโทษด้วยความรุนแรงได้รับการบำบัดรักษาหรือถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย

ข้อเสนอที่มีต่อหน่วยงาน องค์กร สถาบันที่มีบทบาทหน้าที่และภารกิจในการดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด¹⁸

1. ควรมีการเปิดสอนหรือฝึกฝนด้านวิชาชีพต่างๆให้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเพื่อเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพ

2. ควรจัดให้มีการสอนตามระบบการศึกษาของโรงเรียนเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้วุฒิการศึกษา

3. ควรมีการมอบเกียรติบัตรสำหรับเด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมพฤติกรรม ซึ่งได้กระทำความดีต่างๆ โดยสามารถใช้ประกอบการนำเสนอต่อศาลและให้มีผลต่อการพิจารณาคดี

ข้อเสนอต่อสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันผลกระทบที่จะเกิดจากการลงโทษด้วยความรุนแรง มีดังนี้^{17,21}

1. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์การลงโทษด้วยความรุนแรงและนำเสนอต่อผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความตระหนักเรื่องความรุนแรง

2. ควรมีการวางแผนสนับสนุนในฐานะที่เป็นสถาบันการศึกษา โดยให้คำปรึกษาทางวิชาการและร่วมดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความรุนแรง

3. ควรวางแผนพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมหรือแนวปฏิบัติการดูแลเด็กโดยหลีกเลี่ยงพฤติกรรมรุนแรง

4. ควรศึกษา ค้นคว้า และวิจัยเพื่อหาแนวทางการฝึกวินัยเชิงบวกสำหรับเด็กและเยาวชนให้สอดคล้องกับบริบทในแต่ละพื้นที่ พร้อมทั้งเผยแพร่ผลงานวิจัยให้แพร่หลายเพื่อเป็นการจูงใจให้มีการพัฒนางานวิชาการที่เกิดประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้จริง

ความรู้เดิม การใช้ความรุนแรงกับเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาสำคัญที่ยังพบได้ทั่วโลก รวมถึงประเทศในเอเชีย และส่งผลกระทบในระยะยาวทั้งร่างกายและจิตใจแก่เด็ก เยาวชน รวมถึงผู้ใช้ความรุนแรง

ความรู้ใหม่ แม้คณะกรรมการสิทธิเด็ก ซึ่งเป็นองค์กรระดับนานาชาติที่ได้รับการแต่งตั้งโดยที่ประชุมใหญ่ของสหประชาชาติเพื่อการคุ้มครองสิทธิเด็ก (United Nations Convention on the Rights of the Child - UNCRC) เสนอให้ขจัดการลงโทษเด็กด้วยความรุนแรงทุกรูปแบบ รวมถึงในครอบครัวโดยให้มีการรณรงค์เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงผลเสียของการลงโทษด้วยความรุนแรง พร้อมทั้งสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาวิธีการเลี้ยงดูเด็กในด้านบวกและไร้ความรุนแรงในประเทศต่างๆ แต่จากการสำรวจในประเทศไทยพบว่า ยังคงมีการใช้ความรุนแรงในการดูแลเด็กและเยาวชน นอกจากนี้บุคลากรที่ดูแลเด็กและเยาวชนในประเทศไทย แม้จะไม่เห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรง แต่ก็ยังขาดทักษะการรับมือพฤติกรรมเด็กและเยาวชนด้วยการใช้วินัยเชิงบวก นอกจากนี้หน่วย

งานต่างๆ ยังขาดมาตรการที่ชัดเจนในการพัฒนาทักษะดังกล่าวแก่บุคลากรผู้ดูแลเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันการใช้ความรุนแรงกับเด็กและเยาวชน

ประโยชน์ที่จะนำไปใช้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลเด็กและเยาวชน นำข้อเสนอแนะที่ได้จากการสำรวจ ไปพัฒนามาตรการเพื่อสนับสนุนการใช้วินัยเชิงบวกและป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชน

เอกสารอ้างอิง

1. Chanprasert T. School Violence: Reflections from Children Youth and related parties. *Journal of Behavioral Science for Development*. 2011;3(1):1-9.
2. Santikan C, Santichearkun S, Jitrabiab S. National report on violence and health Thailand. Nonthaburi: Department of Disease Control, Ministry of Public Health; 2007.
3. Burnett M, Blain H, Cho C, Coomer R, Hubbard D. Corporal punishment: national and international perspectives. Windhoek: John Meinert Printing; 2010.
4. Tapunya S. Love cow to tie, love children to hit - conclusion from research [Internet]. 2013 [cited 2019 Oct 1]; [about 1p.]. Available from: <https://www.thaichildrights.org/>
5. Somayeh G, Sayyed Mirshah J, Sayyed Mostafa F, Azizollah A. Investigating the effect of positive discipline on the learning process and its achieving strategies with focusing on the students' abilities. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*. 2013;3:305-14.
6. Human Rights Watch. A violent education: corporal punishment of children in US public schools. New York: American Civil Liberties Union; 2008.
7. Social Statistics Analysis and Forecasting Group, National Statistical Office Ministry of Information and Communication Technology. Analysis of children and youth. Bangkok: Bangkok Block; 2015.
8. Office of Child Welfare and Protection of Underprivileged Children and the Elderly, Ministry of Social Development and Human Security. Violence against children: children in juvenile observation and protection center, Volume 6. Bangkok: Ministry of Social Development and Human Security; 2012.
9. Office of the Council of State. Juvenile and family court act and procedure for juvenile and family cases 2010 [Internet]. 2010 [cited 2019 Sep 10]; [about 19p.]. Available from: <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER18/DRAWER086/GENERAL/DATA0000/00000121.PDF>

10. Department of Children and Youth Affairs. *Child protection act 2003* [Internet]. 2006 [cited 2019 Nov 10]; [about 32p.]. Available from: https://dcy.go.th/webnew/upload/regulation/regulation_th_20170105023516_1.pdf
11. UNICEF Thailand. *A situation analysis of adolescents in Thailand 2015-2016* [Internet]. Bangkok: UNICEF Thailand Country Office; 2018 [cited 2018 May 1]; [about 2p.]. Available from: <https://www.unicef.org/thailand/media/1021/file/A%20Situation%20Analysis%20of%20Adolescents%20in%20Thailand%202015-2016.pdf>
12. National Child Protection Committee and UNICEF Thailand. *Manual and Agreements: Protecting and Helping Children at Risk and Victims of Abuse, Abandonment, Exploitation and Violence 2008* [Internet]. 2008 [cited 2019 Oct 1]. Available from: https://dcy.go.th/webnew/uploadchild/old/download/file_th_20160606023820_1.pdf
13. UNICEF Thailand. *Get to know about violence against children* [Internet]. 2019 [cited 2019 Oct 1]. Available from: http://endviolencethailand.org/violence_against_children
14. Mental Health Center 7, Department of Mental Health, Ministry of Public Health. *Research Report on Violence Punishment Situation and Positive Discipline in Juvenile Observation and Protection Center And the Child and Youth Training Center of Thailand: Knowledge, Attitudes and Behavior in Caring for Children and Youth Entering the Justice Process of Personnel Caring for the UNICEF Thailand Organization. Ubon Ratchathani: Mental Health Center 7; 2014.*
15. Department of Women's Affairs and Family Development Ministry of Social Development and Human Security. *Report of domestic violence situation for reporting under article 17 of the domestic violence victim protection act 2007, 2015* [Internet]. 2008 [cited 2019 Oct 1]. Available from: https://library2.parliament.go.th/giventake/content_nla2557/d120859-06.pdf
16. UNICEF East Asia and Pacific Regional Office (EAPRO). *Child maltreatment: Prevalence, incidence and consequences in the East Asia and Pacific Region: A systematic review of research, strengthening child protection system series No.1 2012* [Internet]. Bangkok : UNICEF EAPRO; 2012 [cited 2018 Oct 3]. Available from: https://www.unicef.org/Child_Maltreatment.pdf
17. The Association of Southeast Asian Nations (ASEAN). *The ASEAN guidelines for a non-violent approach to nurture, care and development of children, in all settings* [Internet]. Jakarta: ASEAN Secretariat; 2016 [cited 2019 Oct 2]. Available from: https://asean.org/wp-content/uploads/2017/03/ASEAN-Guideline-for-Non-Violent-Approach_FINAL.pdf
18. Natthasangsi J, Kagtao P, Potikruprasert P. *Executive Violence Summary Study of violence situations a case study of Surat Thani juvenile training center and Surat Thani juvenile observation and protection center 2017*. Bangkok: Department of Juvenile Observation and Protection - Ministry of Justice; 2017.
19. Tapunya S. *Teacher manual for creating positive discipline in the classroom*. Chiang Mai: Faculty of Medicine, Chiang Mai University; 2006.
20. Thanasakorn P, Thanasakorn P. *101 Tips for creating a happy child*. Bangkok: Books Base Publisher; 2010.
21. Kanchanachitra C, Phothisita C, Archvanitkul K, Pattaravanich U, Siriratmongkon K, Seangdung P, et al. *Thai Health 2009: for the wellbeing of humankind Stop the violence* [Internet]. Nakornpathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University. 2010 [cited 2019 Sep 2]. Available from: <http://resource.thaihealth.or.th/library/academic/12130>

